

Boterlaarbaan 30 Deurne
zaterdag 4 juli 2020

foto © Kathleen Michiels

Recensie:

Een tot in de puntjes verzorgde voorstelling. Dat is Balsam, de allereerste samenwerking tussen Laika en het muziekensemble Zefiro Torna geworden in de voormalige supermarkt Peeters-Govers in Deurne. Een mooiere opener kon de coronaproof editie van Zomer van Antwerpen 2020 zich niet wensen.

Knappe locatie om een in the round voorstelling te brengen die draait om de 5 Chinese elementen water, vuur, aarde, metaal en hout waarop alchemisten zich ook baseren. Het getal vijf komt dan ook een paar keer terug in Balsam. In de verfijnde ledbelichting boven het speelvlak dat een pentagram toont bijvoorbeeld, waar verschillende driehoeken in elkaar verweven zitten.

Die driehoeken symboliseren op hun beurt ook 4 elementen: water, lucht, aarde en vuur (in het begin van de voorstelling wordt dit laatste element gecreëerd op verschillende werkbladen). De verbondenheid met elkaar, horen we ook in de nummers die traditionele liederen uit Portugal (Meninas vamos à murta, dat een vrolijke ode aan het leven en de zinnelijke liefde is), Griekenland (To yasemí, dat over de verleiding van jasmijn gaat), IJsland (Yggdrasil, over de godenwereld proberen bereiken) en Noorwegen (Fosseganger) koppelen met de mystieke klanken van Hildegard van Bingen, een invloedrijke Benedictijnse abdis uit de twaalfde eeuw die haar visioenen uitte in haar composities en een nog steeds erg actueel gezondheidsadvies formuleerde met focus op hygiëne, gezonde voeding, voldoende rust en genoeg beweging. Daarnaast horen we ook vijftiende-eeuwse polyfone muziek zoals in 'Balsamus et munda cera' (over Christelijke zalving) van Guillaume Du Fay en nieuwe composities. Het ondoordringelijke en overweldigende van de natuur wordt voornamelijk bezongen in Balsam, naast de melancholie van de dood (in bv. Sous le figuier).

Het klankbedje dat Zefiro Torna laat horen, klinkt intiem, universeel en warm. De vele snaarinstrumenten, van de Siberische harp, de chatkan, waarmee Elly Aerden de voorstelling opent terwijl de alchemisten met vijzel en mortier ingrediënten staan te vermalen, de Hardangerviool, chitaronne, luit, barokgitaar, en ukulele in combinatie met de houtblazers als de sopraansax, dwarsfluit, blokfluit, duduk en kaval versterken in combinatie met de setting, met zijn allen rondom het gebeuren zitten, een heerlijk intiem gevoel. In die zin dat het gezelschap er in geen tijd in slaagt om de afstand tussen performers en publiek te doen vergeten. Met de coronamaatregelen lijkt die vierde muur op papier namelijk moeilijker te doorbreken dan ooit te voren, maar dat blijkt uiteindelijk allemaal zeer goed mee te vallen en wel degelijk al van bij de start mogelijk, zo toont Balsam aan.

De kracht van Balsam is niet alleen dat het culturele invloeden mengt uit verschillende landen, alsook instrumenten uit verschillende werelddelen samenbrengt, maar zeker ook dat dit niet louter een muziektheaterbeleving is. Balsam draagt via haar zintuiglijke ervaring, zowel de 5 zintuigen kijken, horen, ruiken, proeven en voelen worden geprikkeld, en de manier â€“ via alchemie â€“ waarop het zich voorstelt ook magie uit (wanneer de alchemisten via droogijs laaghangende nevel creëren bv.).

Op die manier kijk je als een klein kind je ogen uit alsof je voor de allereerste keer naar het circus gaat en er een goochelaar aan het werk ziet. De samenzang tussen Elly Aerden, Raphaël De Cock en Jurgen De Bruyn is voortreffelijk. Hun stemmen

blenden perfect. En ook al serveren de alchemisten een brede waaier aan proeverijen die zeer uiteenlopende sensaties veroorzaken op je smaakpapillen (met als ultiem bommetje onmiskenbaar het knopje van de sechuanbloem die zowel het puntje van je tong doet tintelen en lichtjes verdoven als je huid), oogt, klinkt, ruikt, proeft en voelt dit fantastische en magische Balsam als een piekfijn verzorgd, doordacht en uitgewerkt geheel.

Een ultieme plus is het hele coronaproof gegeven dat deel uitmaakt van de voorstelling. Zo zien we de alchemisten een mondmasker aantrekken telkens zij iets nieuws gaan beginnen bereiden en hun werkblad schoon maken. Wanneer ze van werkblad verandert en daar een wat chaotisch tafereel van haar collega ontdekt, zien we Simone Milsdochter een afkeurende blik erop werpen waarna ze aan het schoonmaken slaat. Ook dat is de kracht en rijkdom van deze Balsam: nog een extra subtiele laag toevoegen bovenop een al op alle vlakken fenomenale voorstelling waar we niet alleen door de licht drogerende of verdovende bestanddelen van de gerechtjes euforisch van werden.

< Bert Hertogs >

Credits: Â Â

muzikaal concept Jurgen De bruyn zintuiglijk concept Peter De Bie et Sara Sampelayo eindregie Jo Roets luit, barokgitaar, chitaronne Jurgen De bruyn zang Elly Aerden, Raphaël De Cock, Jurgen De bruyn chatkan Elly Aerden dwarsfluit, sopraansaxofoon, composities Philippe Laloy blokfluit, franse doedelzak, bugel, percussie, ukulele, composities Jowan Merckx uilleann pipes, bawu, chatkan, kaval, Hardangerviool, boventoonfluiten, mondharp, duduk, boventoonzang Raphaël De Cock basklarinet Jean-Philippe Poncin alchemisten Peter De Bie, Sara Sampelayo/Simone Milsdochter, Bram Smeyers/Arnout Vandamme kostuums Manuela Lauwers dramaturgie Mieke Versyp geïnjecteerd door hedendaags alchemist Alexandre Gauthier techniek en productie Pieter Smet, Rik Van Gysegem, Anton Van Haver, Marlies Jacques in samenwerking met Kopspel vzw met de steun van Vlaamse Gemeenschap en Tax Shelter van de Belgische federale overheid